

TAI inimuuringute eetikakomitee pöördumine

Lugupeetud Peaminister, Tervise- ja tööminister, Haridus- ja teadusminister, Eesti Teaduste Akadeemia president, Riigikogu juhatuse ja Riigikogu sotsiaalkomisjoni liikmed

Avaldame tõsist muret seoses planeeritava tervise valdkonna riigireformiga, mis võib viia Tervise Arengu Instituudi (TAI) tegevuse lõpetamiseni. TAI kui positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuse likvideerimine omab potentsiaali oluliselt kahjustada rahvatervisealast teadus- ja arendustööd ning valdkonna edasist arengut. Meie hinnangul ei ole täna ühelgi olemasoleval ega planeeritaval teadus- või riigiasutusel võimekust jätkata samaväärsel tasemel terviseregistrite-, rahvastikupõhiste regulaarsete terviseuuringute ja tervisestatistikapõhise uurimistööga. TAI on arendanud ja korraldanud erinevaid tervishoiu- ja sotsiaalteenuseid haavatavatele rühmadele sh HIV-nakkuse, tuberkuloosi, narkomaania, alkoholiennetuse valdkonnas. Arvestades keerukat hetkeolukorda – pandeemia, sõda, põgenikud, majanduslangus – ei tohiks vastu võtta otsuseid, mis võivad nende teenuste pakkumise jätkusuutlikkust oluliselt langetada.

Nõustume, et TAI rolli tõenduspõhiste tervishoiupoliitiliste otsuste ja tegevuste kujundajana saab oluliselt suurendada. Samas on ka TAI senine panus tervishoiupoliitiliste strateegiliste tegevuste mõtestamisse olnud märkimisväärne. TAI unikaalse koha Eesti tervishoiupoliitika osapoolena on taganud rahvusvahelise tasemega teaduse ja praktilise rahvatervise alase pädevuse ning kogemuse pikaajaline kombineerimine ühes organisatsioonis. On tõenäoline, et TAI ülesannete laialijagamisel erinevate asutuste vahel leiab tervishoiupoliitikas oodatud arengute asemel – vähemalt ajutiselt – aset taandareng.

Juhime tähelepanu, et Eestis ei ole eetikakomiteede tegevus täna riiklikul tasemel reguleeritud ega rahastatud, ent eetikakomitee kooskõlastus on inimuuringute tegemise eelduseks. Lisaks oma põhitegevustele on TAI ja tema eelkäija Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut (EKMI) aastaid panustanud oma vahenditest, et toimida saaks sõltumatu regionaalne inimuuringute eetikakomitee (1992–2019 Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee ja alates 2019 Tervise Arengu Instituudi Inimuuringute Eetikakomitee), mis on võimaldanud Põhja-Eesti piirkonna uurijate teadusuuringute eetika- ja andmekaitsealast kooskõlastamist, tagades selle protsessi sujuvuse ja asjakohasuse. Kahe sõltumatu inimuuringute eetikakomitee

olemasolu on üleval hoidnud meditsiinieetika alast diskursust aidates seeläbi kaasa bioetika praktiliste probleemide lahenduste kaasajastamisele.

Oleme seisukohal, et TAI kui tervikliku struktuuri säilitamine tagaks juba edukalt toimivate protsesside jätkumise ning oleks alternatiivilt parimaks aluseks tõenduspõhise tervishoiupoliitika kujundamisel.

Lugupidamisega

Tervise Arengu Instituudi inimuringute eetikakomitee (TAIEK) liikmete nimel allkirjastanud

Kadi Lubi, PhD

TAIEK liikmed:

Adik Levin MD, PhD Lastearst, pensionär

Anne Kull Dr theol Teoloog, Tartu Ülikool

Ants Kask MD, PhD Psühhiaater, Põhja-Eesti Regionaalhaigla

Avo-Rein Tereping PhD Psühholoog, Tallinna Ülikool

Carolina Murd PhD Teadur, Tervise Arengu Instituut

Jekaterina Šteinmiller MSc, PhD Dotsent, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Kadi Lubi PhD Teadur, Tallinna Tehnikaülikool, TAIEK esimees

Kaire Innos MD, PhD Epidemioloog, Tervise Arengu Instituut, TAIEK aseesimees

Marika Tammaru MD, PhD Epidemioloog, Ida-Tallinna Keskhaigla

Marje Liibek Filoloog, Tervise Arengu Instituut, TAIEK sekretär

Toomas Pruunsild MD Pulmonoloog, pensionär

Vahur Valvere MD, PhD Onkoloog, Põhja-Eesti Regionaalhaigla